

Arany Zsuzsanna

Kalauz az olvasóvá neveléshez

„Az olvasás nem csupán egy tantárgy az iskolában, hanem az életben való boldogulás kulcsa.” (3. p.) – Ezzel a gondolattal zárja Péterfi Rita a 2019-ben megjelent *Könyvkelengye* című kiadvány bevezető sorait.

A szóban forgó – közel harmincoldalas – kiadvány hiánypótló mű, amely segítséget nyújt szülőknak, könyvtárosoknak és pedagógusoknak abban, hogyan érjenek el sikert az olvasóvá nevelésben.

Manapság elég sok könyv foglalkozik az olvasóvá nevelés témakörével. Ilyenek például a Csorba Győző Könyvtár könyvtárosai és meghívott szakértők által készített *Olvasásra születtem! Ismeretterjesztő és könyvajánló segédlet szülőknéké¹* és az *Olvas nekem! Ismeretterjesztő és könyvajánló segédlet szülőknéké²* című kiadványok, amelyek a fiatal korosztályokkal foglalkozók számára készültek ismeretterjesztés céljából. A kiadványokról bővebben a Magyar Olvasástársaság weboldalán³ tájékozódhatunk.

A *Könyvkelengye* a „beszédfejlődésre, a későbbi írás-olvasási készség fejlesztésére koncentrál, megmutatva azt, hogy miben segíthetnek a könyvek és a könyvtárak.” (3. p.)

A kiadvány 0-tól 3 éves korig foglalkozik a beszédfejlesztés lehetőségeivel. A füzet egyes fejezetei egymástól jól elkülönülve, átlátható, logikus sorrendben követik egymást, segítve az olvasót az eligazodásban.

A fejezeteket irodalomjegyzék zárja, amelyek kicsiknek és nagyoknak ajánlott könyveket tartalmaz. Emellett egy impozáns gyűjteményt is az olvasók elé tárnak a szerzők a gyermekneveléssel kapcsolatos könyvekről.

A kiadvány már az első oldalakon igyekszik megdönteni azt az általános tévhitet, hogy az olvasóvá nevelés az iskolában, első osztályban, írás- és olvasásórán kezdődik. A család, az altatódalok, a mondókák és a képeskönyvek szerepét emeli ki a szerző, amelyek mind az olvasás előkészítéséhez járulnak hozzá.

A hazai és külföldi könyvpiac jelenleg ugyanúgy bővelkedik gyermek- és ifjúsági irodalomban, mint felnőtteknek szánt művekben. A gyermek korának megfelelő, minőségi irodalom kiválasztása – a hatalmas választék miatt – egyre nehezebbé válik. A kiadvány ebben is segítséget nyújt. A szerzők összegyűjtötték a jó gyermekkönyv ismérveit, amelyeket figyelembe véve sikeresen választhatunk megfelelő könyvet. Az első és legfontosabb szempont, hogy a gyermek számára örömforrás legyen a könyv. Sokkal szívesebben használja, forgatja, és sokkal többet tanul egy könyvből, ha az valamilyen módon örömet

okoz számára. A második fontos szempont, hogy a gyermek életkorának megfelelő művet forgasson, olvasson, nézegessen, akár szülővel, akár egyedül. Ehhez kapcsolódó tanács, hogy a nyelvhasználat és az illusztrációk könnyen befogadhatók legyenek, amelyeket a gyermek könnyen megérthet, átélhet, továbbgondolhat. Fontos, hogy a könyv tisztelje a célközönségét és ne kerülje a kényes kérdéseket sem. Remek példa erre a Móra Kiadó által kiadott *Lélekdokki-sorozat*⁴, vagy a különböző „nehéz” témákat feldolgozó könyvek, mint például a Pernilla Stalfelt által írt *Halál könyve*⁵ vagy a *Ne bánts! könyve*.⁶ Ezek legtöbbször kezdő olvasók számára is könnyen olvasható, így a gyermek akár egyedül is olvashatja azokat, nem árt azonban a háttérből figyelemmel kísérenünk haladását és segítenünk az olvasottak feldolgozását.

Érdekes már a kisgyermekkel együtt felkeresni a könyvtárat, ahol szakemberek segítenek a gyermek korának, pillanatnyi érdeklődési körének megfelelő könyvet választani, ha tanácstalannul állnánk a könyvespolcok előtt.

A kiadvány útmutatást nyújt a szülőknek, gondozóknak, hogyan fejlesszék a gyermekek beszédképességét. A beszédfejlesztésnek három fontos elemét mutatják be a szerzők.

Az első eleme a *zene és az ének*. A kommunikáció egyik legkorábbi formája az éneklés és a dúdolás. A hangok, dallamok, dalok az érzelmek kifejezésében segítenek; kimutathatjuk örömeinket, bánatunkat, a csecsemőknek pedig vigasztalást nyújtanak. A biztonságérzet kialakítása, a szülő-gyermek kapcsolat elmélyítése, és nem a művészi előadás az éneklés célja. Az altatódalokat sem felejthetjük ki a sorból, ahogy a szerzők sem tették. Ezen dalok az emberi szívverés ritmusát idézik, amely segít a gyermekeknek a megnyugvásban, elalvásban. (6-7. p.)

A beszédfejlesztés második eleme a *mondókák és az ölbéli játékok* gyakorlása. Már pár hónapos kortól játszhatjuk ezeket a jellegzetes hangulatú játékokat. Ezeknek a várakozásteli, örömteli pillanatoknak a szakértők szerint nagy hatása van az érzelmek kialakulására és az érzelmkifejezés fejlődésére. Fejlesztik a hallást, a ritmusérzékletet, a koncentrációt, a memóriát és ösztönzik a jobb agyfélteke kreatív folyamatait. (8-9. p.)

A beszédfejlesztés harmadik eleme a *mesemondás, felolvasás*. A mesélés lényeges tényezője az úgynevezett „veled vagyok” érzés. Kisgyermekkorban nem a mese mondanivalójára, sokkal inkább a mesélés hangszínének kellemes, megnyugtató tónusára van szükség. A szakértők szerint nem feltétlenül szükséges minden este mesekönyvből felolvasni, sokkal hasznosabb, célravezetőbb lehet az adott nap eseményeinek néhány mondatos elmesélése, segítve ezzel az új élmények feldolgozását. Történhet ez képeskönyv nézegetése közben, vagy a kedvenc plüssállataival bábozva, a hangsúly a gyermek számára kellemes közeg megteremtésén van. A felolvasással, meséléssel segítjük a gyermek koncentrációs képességének javítását, amellett, hogy szókinccse gyarapszik és így játékosan, kellemes közegben sajátítja el az írott nyelv fordulatait is. „Kutatások igazolják, hogy a mindennap mesét hallgató gyermek az iskolába lépés idejére megelőzheti a mesét nem, vagy nem elég rendszeresen hallgató kortársait az anyanyelvi és gondolkodásbeli fejlődésben.” (10-11. p.)

A kiadvány további oldalain a 0-3 éves korosztály számára ad javaslatokat a lehetséges játékokra, mondókákra, amelyek jótékonyan járulnak hozzá a kicsik beszédképességének fejlesztéséhez. A kiadvány mondóka- és játékválasztékban gazdag, így könnyen nekikezdehet bárki a tudatos fejlesztésnek.

A zárszóban még megbújik egy-két jó tanács a szerzőktől, fontosnak tartják, hogy megismertessük a gyermeket minél többféle olvasmánnyal, váltakozva olvassunk különböző műfajú szövegeket, hogy szemléletmódjukat bővítsük. Tartsuk szem előtt, hogy

3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K
3K